

Gwarowy leksem *źróbek* w komunikacji potocznej

Przechodzenie wyrazów gwarowych do innych odmian polszczyzny to znane zjawisko. Dialektyzmy pojawiają się zarówno w odmianach niestandardowych (np. w gwarze uczniowskiej, w językach niektórych subkultur), jak i w polszczyźnie ogólnej. Jak stwierdzają A. Piotrowicz i M. Witaszek-Samborska, „do słownictwa polszczyzny ogólnej ciągle przenikają wyrazy o zasięgu dotąd regionalnym, stanowiąc w nim zapożyczenia wewnętrzne” (Piotrowicz, Witaszek-Samborska 2002: 57). Wiele dialektyzmów leksykalnych znajdujemy zwłaszcza w potocznej odmianie polszczyzny. Szczególnie ciekawe są wypadki przejmowania przez język ogólny wyrazów gwarowych mających synonimy w kodzie standardowym. Taką sytuację obserwujemy w wypadku leksemu *źróbek* ‘młody koń’, który pojawia się bardzo często w komunikacji potocznej, pomimo obecności w zasobie leksykalnym polszczyzny ogólnej takich odpowiedników jak *źrebię*, *źrebak*.

W tym artykule omówimy funkcjonowanie leksemu *źróbek* w polszczyźnie potocznej, pokażemy jego rozwój semantyczny oraz względy decydujące o rozpowszechnieniu się wyrazu. Podstawę rozważań stanowią wpisy internautów zamieszczone na forach internetowych oraz – w mniejszym zakresie – na blogach.

Przyjmujemy tutaj, że *źróbek* jest wyrazem proveniencji gwarowej. Należy jednak zaznaczyć, że jego status jest w pewnej mierze dyskusyjny. Pojawia się wątpliwość, czy mamy do czynienia z dialektyzmem, czy może od dawna jest to już regionalizm. K. Nitsch (1955: 217) w artykule z 1914 r. wymienia *źróbka* wśród osobliwości języka krakowian i kontrastuje z charakterystycznym dla Poznania i Warszawy *źrebięciem*.

Źróbek to stary wyraz, czego potwierdzeniem jest odnotowanie go w „Słowniku polszczyzny Jana Kochanowskiego”. Nie stanowi jednak samodzielnego hasła, tylko jest odesłany do hasła *źródłek* (SPJK 2012: 809).

Pierwszym słownikiem języka ogólnego, który notuje omawiany wyraz, jest SW. *Źróbek* jest tam opisany jako leksem gwarowy z ogólną definicją ‘młody osobnik zwierzęcia jednokopytowego’ (SW 1935: 679). Nie ma *źróbka* w SWil,

ale pojawia się tam *źrobek*, odesłany do hasła *źrebiec* z dwoma znaczeniami: 1. ‘młody konik od półtrzecia roku do czwartego’, 2. ‘konik, ptak (Anthus)’¹ (SWil 1861: 1262). *Żróbek* występuje w SJPDor z kwalifikatorem *gwarowy* i definicją ‘młody konik (rzadziej inne zwierzę jednokopytne)’; *źrebię* (SJPDor 1968: 1383). Współczesne słowniki polszczyzny ogólnej wyrazu nie notują. Na marginesie warto dodać, że hasło *źróbek* pojawia się w dostępnym online tzw. „Dobrym słowniku” (tworzonym przez S. Żurowskiego, A. Czesaka, Ł. Szalkiewicza). Znajdujemy w nim następującą informację o wyrazie: „*źróbek* to gwarowo: *źrebak*”.

Przytoczenie tych danych leksykograficznych jest istotne w kontekście rozważań nad statusem wyrazu. Czy omawiany leksem jest dialektyzmem, regionalizmem, a może archaizmem? Jak widać, w większości opracowań leksykograficznych *źróbek* potraktowany jest jako dialektyzm.

Warto tu również przytoczyć ustalenia B. Osowskiego, który badając nazwy istot niedorosłych w osiemnastowiecznych inwentarzach z Wielkopolski, zauważył, że *źróbek* oznacza nie tylko młodego konia, ale także wykastrowanego samca krowy. Co więcej, badacz pisze, że niekiedy „*źróbki* to nie osobniki młode, lecz przeciwnie – stare” (Osowski 2015: 115). Dalej dowodzi: „Wobec nieobecności *źróbka* w SL i kwalifikatora gwarowego w SW należy stwierdzić, że leksem znajdował się poza obrębem polszczyzny ogólnej w XVIII i XIX w., a w analizowanym materiale nie musiał oznaczać ‘osobnika młodego’, lecz niepełnowartościowego ze względu na swój wiek, brak siły czy kalectwo” (Osowski 2015: 115).

Wyraz ma bardzo obfitą dokumentację gwarową zgromadzoną w KSGP, jest powszechny w gwarach Małopolski i Śląska. Poświadczenia z innych dialektów są sporadyczne. Co ciekawe, mało jest przykładów dokumentujących inne znaczenia niż ‘młody koń’. Te znaczenia leksemu to np.: ‘wypełniona pływem wypukłość na cielego; pęcherz’, ‘niska ściana w tyle szafasu pasterskiego’, ‘pogardliwie: chłop, wieśniak’.

Jak już wspomniano, wyraz jest rozpowszechniony w polszczyźnie potocznej, przynajmniej w niektórych regionach. Przekonuje o tym zarówno obserwacja komunikacji potocznej, jak i analiza tekstów zamieszczonych w internecie. *Żróbka* znajdziemy też w NKJP, ale liczba przykładów jest tu stosunkowo niewielka. Omawiany leksem ma kilka znaczeń:

1. ‘młody koń; *źrebak*’²:

Proponuję aby dzielić się własnymi doświadczeniami. Sugeruje aby załączać zdjęcia *źrebaków* na poparcie tezy. Na początek nasz 3 miesięczny ogierek po Landjon-

¹ Najprawdopodobniej pliszka żółta (*Motacilla flava*).

² Ze względu na oszczędność miejsca przy cytatach z internetu ograniczono się do podania adresu głównej witryny. Cytaty są podane z zachowaniem pisowni oryginalnej. Dostęp do cytowanych stron – sierpień 2017 r.

kerze S – myślę, że w Niemczech czy Holandii nie powstydziliby się takiego źróbka (<http://www.voltahorse.pl>).

Działka ma około hektar powierzchni, w rogu jest postawiona stajnia, przedzielona na dwie części i dwa wejścia. Właściciel nie chce budować płotu przedzielającego działkę na pół. Z tym ogierem jest tak jak mówisz – gdy wchodzi do stajni klaczy robi krzywdę źróbkowi. (<http://www.elektroda.pl>)

Witam mam do sprzedaży klacz zażrybioną z ponad miesięcznym źróbkim klacz jest zażrybiona chodzi w zaprzęgu oraz w siodle. (<https://www.olx.pl/oferta>)

2. ‘młody mężczyzna’:

Baszczu nie jest już źróbkim to fakt, ale Jaliens też nim nie jest, myślę, że Marcin mógłby dużo pozytywów wnieść do naszej obrony, nie patrzcie mu aż tak surowo na metrykę bo u obrońców wygląda to nieco inaczej niż u napastnika. Tutaj procentuje więcej doświadczenie. (<http://www.wislaportal.pl>)

Taki źróbek i już emeryt i jeszcze ma czelność startować na posła. (<http://forum.echodnia.eu>)

W międzyczasie za nami podjechało nowe obrendowane passerati z dwoma przypakowanymi i opalonymi źróbkami w środku. (<https://mazda6forum.pl>)

Taki źróbek jak Nowak powinien wykazać się na ulicy, albo przy dochodzeniach a nie robić z siebie supergliny w telewizji. (<http://forum.gazeta.pl>)

3. ‘mężczyzna przejawiający dużą aktywność seksualną; ogier’:

Czy w dobie kryzysu gosPOdarczego nie szkoda pieniędzy i czasu. Kiedy to Żróbkom z samoobrony zostaną przyszyte grzywy. Jeden tak ogonem wojował że ledwo dyszy w szpitalu drugi źróbek przedłuża i liczy że wejdzie do parlamentu. (<http://biznes.onet.pl>)

Chwilowy wzrost sondaży coraz bardziej osmiela komuchów ten chociaż nie zbłądził się kolesiostwem ze źróbkim lepperem jak „prawdziwy” Mężczyzna miler. (<http://biznes.onet.pl>)

Pamiętacie jak parę lat temu dziewczynka popełniła samobójstwo bo koledzy ją rozebrali na lekcji i nagrali ją komórką...? Wtedy PEŁowski sond też zwolnił nastoletnich źróbków, bo przecież nic się nie stało... (<http://kujawsko-pomorskie.onet.pl>)

4. ‘mężczyzna głupi, ograniczony, też jako wyzwisko’:

Takich źróbków jako kandydatów na prezydenta to naprawdę trzeba długo szukać. Żenada!. (<http://wiadomosci.onet.pl>)

Ja do tych źróbków i beztalenci dopłacał nie będę, niech poszukają sobie innej pracy bardziej odpowiadającej ich kompetencjom. :))) (<http://forum.gazeta.pl>)

Wykształciuchu, doskonale sobie radzę na śliskim > i mi to nie przeszkadza – jeżdżę zawodowo na wysokich kategoriach a nie na B. Źróbku, weź ty się ode mnie odstosunkuj, bo takich ja kty, to ja śmiechem zabijam. (<http://moto-wiadomosci.pl>)

Zanim coś nabazgrzesz. przeczytaj źróbku regulamin tego forum i nie zarażaj innych swoim chamstwem. (<http://wiadomosci.onet.pl>)

5. ‘jednostka mocy silników spalinowych; koń mechaniczny’:

Maska mojej testówki kryje uturbiony silnik 1.6 o mocy 200 koni. Jak dla mnie, ilość źróbków jest adekwatna. Nie pogniewałbym się jednak, gdyby można było dostać mocniejszą jednostkę (~250 KM). (<http://www.motoristic.pl>)

Wróćmy jednak do naszego bohatera, pod którego maską siedzi motor o oznaczeniu T5. Nowa „Te-Piątka” ma 245 koni i 350 niutków. Maksymalny moment dostępny od 1500 rpm oznacza super dynamikę. Mimo, że 245 źróbków przenoszone na obie osie nie powoduje mocnego wciskania w fotel, to S60-ka bardzo szybko nabiera prędkości. Auto jest zdraдлиwe, bo świetne wyciszenie sprawia, że łatwo się zagapić i przekroczyć dozwoloną prędkość. (<https://tomekswiatek.pl>)

Sprawdzałem dziś hamulce i miałem w każdym kole zapieczone klocki. Teraz czuje jakbym miał z 10 źróbków więcej. (<https://forum.roverki.eu>)

Czyj ten Audik w końcu i jakim sposobem ma 120 źróbków?)<https://a4-klub.pl>)

6. ‘pojazd mechaniczny o dużej sile pociągowej; traktor, ciągnik’:

Ile Ci ten źróbek pali i czy były z nim jakieś problemy? [...] Zależy jaka orka jak głęboko i jaka gleba ale tak srednio to 15l/h jak do tej pory nie mam zadnego problemu z nim. (<https://www.youtube.com>)

Ile pali taki źróbek? [...] A tak poza tym ten nh [ciągnik marki New Holland – uzup. R.K.] ma 220 km jeśli tak to dlaczego ciągnie 4 skiby spokojnie dałby radę 5 pozdrawiam. (<http://www.downyoutube.net>)

W radomsku to jaka firma ? tez mysle o ciagniku i fajnie byloby wiedziec jak ich podejsc [...] Ja powiem jedno odradzam firmę [...] już kliku znajomych sie na nich przejechało 😊 A co do źróbka na zdjęciu to gratulacje [...] niech się sprawuje (<https://fpr.com.pl>)

Funkcjonowanie wyrazów gwarowych w komunikacji potocznej jest interesujące zarówno z punktu widzenia językowego, jak i kulturowego. Wiejskość jest postrzegana negatywnie, dotyczy to również gwary, która jest jej łatwo identyfikowanym wyróżnikiem. W społecznym odbiorze ludzie mówiący gwarą są postrzegani jako niewykształceni, nieobcy, gorsi. Pomimo tego wiele elementów gwarowych pojawia się w języku potocznym. Należy wziąć pod uwagę, że często to wykorzystanie dialektyzmów jest nieświadome, wynika z niedostatecznej kompetencji językowej autorów wypowiedzi. Jednak nierzadkie są wypadki, gdy mówiący celowo sięga po jakiś element kodu gwarowego. Mamy tu swoisty dysonans. Z jednej strony obserwujemy ogólnie niskie wartościowanie gwary, z drugiej – widzimy dostrzeganie wartości, przede wszystkim ekspresywnej, pewnych jej elementów. Szczególnie widoczne jest to na płaszczyźnie leksykalnej. Po słownictwo gwarowe użytkownicy języka sięgają częściej niż mogłoby się wydawać. W wielu wypadkach jednak nie jesteśmy w stanie stwierdzić, z którą sytuacją – zamierzonym czy nieświadomym wprowadzaniem dialektyzmów do wypowiedzi – mamy do czynienia.

Do prowadzonych tu rozważań nie jest szczególnie istotne, czy wyraz gwarowy pojawia się w komunikacji potocznej wskutek niedostatecznych kompetencji językowych mówiących, czy w rezultacie celowego zabiegu językowego. W obu wypadkach dialektyzm może na stałe zasilić zasób leksykalny polszczyzny.

Kiedy możemy powiedzieć, że wyraz proveniencji gwarowej zadomowił się w polszczyźnie ogólnej? Wyznacznikiem mógłby być fakt odnotowania dialektyzmu w leksykonach polszczyzny ogólnej. Jednak wiemy, że leksykografia nie zawsze nadąża za językiem. W sytuacji braku dokumentacji leksykograficznej kryterium, które pozwala wnioskować, czy wyraz ustabilizował się w polszczyźnie potocznej, jest frekwencja. Na tej podstawie możemy stwierdzić, że leksem *źróbek* wszedł już do zasobu leksykalnego języka potocznego, choć należy zaznaczyć, że stopień stabilizacji poszczególnych znaczeń jest różny – najlepszy w przypadku podstawowego znaczenia ‘młody koń; źrebak’, najslabszy w przypadku ostatniego z wymienionych znaczeń ‘pojazd mechaniczny o dużej sile pociągowej; traktor, ciągnik’.

Aby zebrać dane o rozpowszechnieniu leksemu *źróbek*, posłużyliśmy się wyszukiwarką Google. Uzyskaliśmy wynik około 70 tysięcy stron zawierających omawiany wyraz³. Jest to niewątpliwie wysoki wynik, choć należy zaznaczyć, że daje jedynie ogólny obraz częstotliwości użycia wyrazu. Otrzymana wielkość obejmuje bowiem powtórzenia niektórych stron, a także strony, na których poświadczono jest dość częste nazwisko *Żróbek*.

³ Sprawdzono w sierpniu 2017 r.

Wyraz *źróbek* ma nie tylko wysoką frekwencję, lecz także szeroką ekstensję społeczną. Pomimo anonimowości internetu, jak się okazuje, w wielu wypadkach niecałkowitej, można określić parametry socjolingwistyczne niektórych autorów wpisów. Najłatwiej ustalić płeć i wiek, niekiedy udaje się ustalić wykształcenie i zawód. Pobieżna analiza pozwala na stwierdzenie, że *źróbek* występuje w języku przedstawicieli różnych pokoleń, co istotne – także u ludzi młodych, używają go zarówno mężczyźni, jak i kobiety, osoby mające różne wykształcenie, różne zawody. Dowodzi to atrakcyjności i funkcjonalności komunikacyjnej i stylistycznej omawianego wyrazu. Warto zaznaczyć, że tym wyrazem posługują się nie tylko tzw. przeciętni użytkownicy języka, ale i ludzie zawodowo zajmujący się pisaniem (literaci, dziennikarze). *Źróbka* znajdziemy m.in. u Zofii Kossak-Szczuckiej, Tadeusza Nowaka, Tadeusza Różewicza, Wojciecha Żukrowskiego. Jak się wydaje, występowanie w tekstach literackich i publicystycznych mogło dopomóc rozpowszechnieniu wyrazu w komunikacji potocznej.

Porównując znaczenia *źróbka* w gwarach ze znaczeniami tego wyrazu w komunikacji potocznej, widzimy, że częścią wspólną jest jedynie 'młody koń'. Tylko podstawowe znaczenie zostało więc przejęte z gwar, co jest o tyle ciekawe, że – jak już o tym była mowa – istnieją w polszczyźnie literackiej i potocznej wyrazy *źrebak* i *źrebię*. Nie było więc potrzeby uzupełnienia luki w języku.

Jakie względy zadecydowały zatem o przejęciu tego wyrazu? Trudno o jednoznaczną odpowiedź. Być może wiąże się to z faktem, że *źróbek* był powszechny nie tylko w języku mieszkańców wsi, ale i małych miasteczek, a konkurujące z nim synonimy *źrebak* i *źrebię* były odczuwane jako nienaturalne, brzmiące „z pańska”.

Szczególne jest też miejsce konia w świadomości ludzi. Odgrywał ważną rolę w nie tylko w życiu mieszkańców wsi, ale w kulturze całego narodu, miał dużą wartość zarówno materialną, jak i uczuciową, toteż słownictwo z nim związane było ważną częścią zasobu leksykalnego. Jako że desygnat ciągle istnieje, nie podzielił losu innych fragmentów ludowej kultury materialnej i niematerialnej. Leksyka go dotycząca jest względnie trwała. Zapewne to też jest czynnik sprawiający, że *źróbek* pozostaje w czynnym użyciu, mimo że obecność konia w wiejskiej i miejskiej przestrzeni jest współcześnie dużo rzadsza.

Okazuje się, że różnorodne konotacje związane z tym zwierzęciem są wciąż żywe w świadomości wielu użytkowników języka i to one mogły stać się podstawą rozwoju metaforycznego wyrazu. R. Tokarski dowodzi, że kształtowanie znaczenia wyrazu, przypisywanie mu określonych wartości aksjologicznych ma związek z doświadczeniami człowieka, jego znajomością świata (Tokarski 1991: 150).

Warto w tym miejscu zwrócić uwagę na ambiwalentne wartościowanie *źróbka*. Użyty na określenie człowieka niesie informację przede wszystkim o młodym wieku, z którym kojarzą się zdrowie, witalność, tężyzna fizyczna, będące wartościami pozytywnymi. Niekiedy wskazuje na niedojrzałość związaną z młodością, brak doświadczenia w jakiejś dziedzinie, niewielkie umiejętności – tu często mamy do czynienia z nacechowaniem negatywnym wyrazu.

Pojawiające się nawiązania do wzmożonej aktywności seksualnej nie wynikają z podstawowego znaczenia leksemu. Takiemu młodemu koniowi nie można bowiem przypisać cechy pobudliwości seksualnej. To znaczenie *źróbka* to być może nawiązanie do obecnego w polszczyźnie wyrazu *ogier* w jednym z jego znaczeń ‘mężczyzna wykazujący dużą aktywność seksualną’ (WSJP PAN). W kulturze koń często jest kojarzony z seksualnością, więc i różne wyrazy z tego pola semantycznego mogą taki odcień znaczeniowy przybierać.

Zwraca uwagę używanie tego leksemu do nazwania mężczyzny głupiego, ograniczonego lub jako wyzwicka. Można taką wartość semantyczną wiązać z tym, że młody koń może być postrzegany jako nieużyteczny, nienadający się do pracy, często nieposłuszny, niepodporządkowujący się komendom. Młody koń luźno biegający przy klaczy może kojarzyć się z beztróską, a stąd już tylko krok do bezmyślności.

Negatywne nacechowanie leksemów zwierzęcych nie dziwi. R. Tokarski pisze: „metaforyka odzwierzęca niemal regularnie wprowadza wartościowanie negatywne, a tylko w nielicznych przykładach pojawia się pozytywny ładunek emocjonalny” (Tokarski 1991: 150).

W podobnym duchu wypowiada się U. Sokólska: „słowa odnoszące się realnie do świata zwierzęcego dzięki nowym konfiguracjom składniowo-konotacyjnym nabierają nowych znaczeń i wskazują relacje (rzeczywiste bądź tylko wymaginowane) między światem zwierzęcym a ludzkim. Relacje te opisywane są głównie za pomocą konstrukcji wyznaczających wyższość człowieka nad zwierzęciem i taką ewaluację świata animalistycznego, w którym na pierwszy plan wysuwają się zwłaszcza negatywne konotacje” (Sokólska 2016: 180).

Metaforycznie użyty *źróbek* to nie tylko ekspresywizm osobowy. W komunikacji potocznej pojawiają się też znaczenia nieosobowe *źróbka* ‘koń mechaniczny’ i ‘pojazd mechaniczny o dużej sile pociągowej; traktor, ciągnik’. To dowód kreatywności językowej mówiących i świadectwo ich poczucia humoru. Obu tym znaczeniom można przypisać kwalifikator *żartobliwy*. W obydwu wypadkach obracamy się w kręgu „końskiej” metaforyki. Leksem *źróbek* wszedł w miejsce *konia* (*mechanicznego* albo *pociągowego*). Takie innowacje zmieniają stylistykę wypowiedzi, ożywiają tekst, nasycają go pewnym ładunkiem humoru, co jest bardzo cenne w komunikacji internetowej, pozwala bowiem pozytywnie wyróżniać się na tle innych uczestników tej komunikacji.

Oprócz leksemu *źróbek* w polszczyźnie potocznej stabilizuje się też s frazeologizowane wyrażenie *młody źróbek*. Mamy je poświadczone w znaczeniu ‘młody mężczyzna’:

Uznaj, że różnicy nie ma, po prostu i nie pałuj się tym. Powinna się cieszyć że młody źróbek sie za nią ogląda. (<http://www.podrywaj.org>)

Z zielonym liściem i restrykcjami dla świeżych kierowców akurat racja (choć tych dodatkowych kursów nie pochwalam), młode źróbki kupią dzisiaj ponie-mieckiego szrota za 1000zł i już myślą że są Władcami Szos, a niestety we łbie siano i wychowanie „róbta co cheta” i na efekty długo nie trzeba czekać. (<http://stalowemiasto.pl>)

Tak zawężonego pola gry już dawno nie widziałem w wykonaniu którejkolwiek z drużyn w naszej lidze. Tym młodym źróbkom przydałby się jeden doświadczony zawodnik, który by ich poukładał w meczu. (<http://www.dywizja.lid-ren.com.pl>)

To wyrażenie jest ciekawe ze względu na pozorną redundancję w strukturze semantycznej. Jak wiemy, w komunikacji potocznej licznie występują grupy nominalne z przymiotnikiem, mające w opinii wielu lingwistów charakter pleonastyczny, np. *mały ptaszek*, *młody chłopiec*. W nowszych badaniach jednak wskazuje się, że ma to swoje komunikacyjne uzasadnienie, a więc mamy do czynienia tylko z quasi-pleonastycznością (Szumska 2006: 154–165). D. Szumska pisze: „szczególną aktywność wykazuje tu przymiotnik *młody* wchodzący w połączenia z rzeczownikami zawierającymi w swej strukturze sem »młodość« typu *dziewczyna*, *chłopak*” (Szumska 2006: 155). Obecność przymiotnika, który na pierwszy rzut oka sprawia wrażenie nadmiaru, może być m.in. wykładnikiem zwiększenia cechy nazwanej przez przymiotnik, wskazaniem na dominujący sem rzeczownika, może uruchamiać konotacje wartościujące (Szumska 2006: 165).

Źróbek jest komponentem jeszcze wielu innych związków frazeologicznych obecnych w komunikacji potocznej, szczególnie porównań frazeologicznych. Wymieńmy tu kilka przykładów: *latać/biegać/śmigać jak źróbek/młody źróbek* ‘biegać szybko, energicznie, radośnie’, *brykać jak źróbek/młody źróbek* ‘wesoło bawić się, szaleć’, *kopać/wierzgać jak młody źróbek* ‘kopać, wierzgać gwałtownie, szybko, mocno’, *cieszyć się jak młody źróbek owsem* ‘bardzo się cieszyć’, *jarać się jak młody źróbek* ‘być bardzo podnieconym’, *ktoś jest rozbrykany jak młody źróbek* ‘o kimś, kto jest bardzo rozbawiony’, *nie ma co zamieniać konia w połowie drogi na źróbka* ‘nie warto zastępować kogoś sprawdzonego kimś nowym’. Występowanie

gwarowego leksemu we frazeologizmach to jeszcze jeden dowód na popularność wyrazu. Mamy tu do czynienia ze swoistą zależnością, z jednej strony tworzenie frazeologizmów z komponentem *źróbek* świadczy o rozpowszechnieniu wyrazu, a z drugiej liczne frazeologizmy petryfikujące ten leksem mają znaczenie dla jego trwałości w systemie.

Przeglądając korpusy językowe i zasoby internetu, nie dostrzeżemy podobnego rozwoju semantycznego ogólnopolskiego *źrebaka*. Jego metaforyczne użycia są bardzo rzadkie. Świadczy to zatem o tym, że właśnie gwarowe pochodzenie decyduje o atrakcyjności *źróbka* i składa się na jego potencjał stylistyczny i ekspresywny.

Bibliografia

- Czesak A., Szałkiewicz Ł., Żurowski S., *Dobry słownik*, online: dobrysloownik.pl.
KSGP: *Kartoteka Słownika Gwar Polskich*, online: <http://rcin.org.pl/dlibra/publication?id=37156&from=&dirids=1&tab=1&lp=9&QI=>.
- Nitsch K., 1955, *Odrębności słownikowe Poznania, Krakowa, Warszawy*, [w:] tenże, *Wybór pism polonistycznych, t. II. Studia wyrazowe*, Wrocław-Kraków, s. 209–217.
- NKJP: *Narodowy Korpus Języka Polskiego*, www.nkjp.pl.
- Osowski B., 2015, *Nazwy istot niedorostłych w osiemnastowiecznych inwentarzach z Wielkopolski, ze szczególnym uwzględnieniem formacji z -ę i -ak*, „Gwary Dziś” 7, s. 97–128.
- Piotrowicz A., Witaszek-Samborska M., 2002, *Czy zapożyczenia wewnętrzne z gwary poznańskiej do polszczyzny ogólnej?*, [w:] W. Książek-Bryłowa, H. Duda (red.), *Język polski. Współczesność, historia II*, Lublin, s. 57–64.
- SJPDor: *Słownik języka polskiego*, 1968, red. W. Doroszewski, t. X, Warszawa.
- SL – S.B. Linde, 1860, *Słownik języka polskiego*, t. VI, Lwów.
- Sokulska U., 2016, *Antropocentryzm leksyki „końskiej”*, [w:] E. Skorupska-Raczyńska, J. Rutkowska (red.), *Gorzowskie studia bestiograficzne III. Koń w kulturach świata*, Gorzów Wielkopolski, s. 179–194.
- SPJK: *Słownik polszczyzny Jana Kochanowskiego*, red. M. Kucała, t. V, Kraków 2012.
- SW: J. Karłowicz, A. Kryński, W. Niedźwiedzki, 1935, *Słownik języka polskiego*, t. VIII, Warszawa.
- SWil: *Słownik języka polskiego*, 1861, Wilno.
- Szumski D., 2006, *Przymiotnik jako przyłączone wyrażenie predykatywne. Analiza formalizacji struktur propozycjonalnych w warunkach predykcji niezdanotwórczej*, Kraków.
- Tokarski R., 1991, *Wartościowanie człowieka w metaforach językowych*, „Pamiętnik Literacki” 82/1, s. 144–157.
- WSJP PAN: *Wielki słownik języka polskiego PAN*, red. P. Źmigrodzki, online: <http://www.wsjp.pl>.

Dialectal lexeme *źróbek* in colloquial communication

Summary

The article discusses the phenomenon of diffusion of the local dialect lexemes to colloquial language. Local dialects are indubitably recessive systems, but the process of their disappearance is slower than it may seem. It turns out that although people stop using local dialects, the dialectal vocabulary has not disappeared completely. The basis for these considerations is the word *źróbek* ('young male horse; colt'). The way it functions in the colloquial language has been traced in the utterances of the Internet users published on different forums and blogs.

Key words: Polish local dialects, colloquial Polish, communication in the Internet

Słowa kluczowe: dialekty polskie, polszczyzna potoczna, komunikacja internetowa